

Acer pseudoplatanus (Javor klen)

synonyma: *Acer abchasicum*, *Acer atropurpureum*, *Acer dittrichii*, *Acer erythrocarpum*, *Acer euchlorum*, *Acer hybridum*, *Acer laciniatum*, *Acer longifolium*, *Acer majus*, *Acer melliodorum*, *Acer montanum*, *Acer opizii*, *Acer opulifolium*, *Acer platanophyllum*, *Acer procerum*, A. f. *albertsii*, A. f. *albomarmoratum*, A. f. *albovariegatum*, A. f. *annae*, A. f. *argutum*, A. f. *atropurpureum*, A. f. *aucubifolium*, A. f. *aureovariegatum*, A. f. *bicolor*, A. f. *brevialatum*, A. f. *complicatum*, A. f. *concovum*, A. f. *costorphinense*, A. f. *cruciatum*, A. f. *cupreum*, A. f. *discolor*, A. f. *dittrichii*, A. f. *erythrocarpum*, A. f. *euchlorum*, A. f. *flavescens*, A. f. *grandicorne*, A. f. *handjeryi*, A. f. *insigne*, A. f. *laetum*, A. f. *latialatum*, A. f. *leopoldii*, A. f. *luteovirescens*, A. f. *lutescens*, A. f. *metallicum*, A. f. *neglectum*, A. f. *nervosum*, A. f. *nizetii*, A. f. *obtusangulatum*, A. f. *opizii*, A. f. *palmatifidum*, A. f. *pseudonizetii*, A. f. *purpurascens*, A. f. *purpureum*, A. f. *quadricolor*, A. f. *rubromaculatum*, A. f. *sanguineum*, A. f. *serotinum*, A. f. *serratum*, A. f. *siculum*, A. f. *spaethii*, A. f. *subparallelum*, A. f. *tricolor*, A. f. *trilobatum*, A. f. *variegatum*, A. f. *vitifolium*, A. f. *worleei*, A. subsp. *villosum*, A. var. *acuminatum*, A. var. *albovariegatum*, A. var. *anomalum*, A. var. *coloratum*, A. var. *complicatum*, A. var. *crispum*, A. var. *erythrocarpum*, A. var. *flava-variegatum*, A. var. *handjeryi* *Acer pseudoplat.*, A. var. *laciniatum*, A. var. *latialatum*, A. var. *longifolium*, A. var. *macrocarpum* Spach, A. var. *medium*, A. var. *microcarpum*, A. var. *nebrodense*, A. var. *purpureum*, A. var. *quinquelobum*, A. var. *siculum*, A. var. *subintegrilobum*, A. var. *subobtusum*, A. var. *subtrilobum*, A. var. *subtruncatum*, A. var. *ternatum*, A. var. *tomentosum*, A. var. *triangulare*, A. var. *vitifolium*, *Acer purpureum*, *Acer quinquelobum*, *Acer rafinesquianum*, *Acer ramosum*, *Acer sericeum*, *Acer subobtusum*, *Acer villosum*, *Acer wondracekii*, *Acer worleei*

čeleď: Sapindaceae

oblasti: Britská Kolumbie, Chorvatsko, Connecticut, Česká republika, Delaware, Francie, Illinois, Irsko, Itálie, JZ Asie, Katalánsko, Kentucky, Maine, Malá Asie (Anatolie), Maryland, Massachusetts, Německo, New Jersey, New York, Nové Skotsko, Nový Brunšvik, Ontario, Pennsylvania, Polsko, Rakousko, Řecko, Rhode Island, Severní Karolína, Skotsko, Slovensko, Švýcarsko, Ukrajina

Roste v horských oblastech Evropy a Malé Asie v podobě opadavého stromu. Dorůstají výšky 20 - 35 (i 40)m a šířky 20m při tloušťce kmene až 1,5m. Borka je hladká až šupinatá a odlupuje se ve velkých kusech a má narůžovělou nebo mírně žlutošedou barvu. Je tím snadno identifikovatelný od ostatních javorů. Mladé větve jsou zelenošedé až hnědošedé, na koncích jsou zimní pupeny v barvě zelené až žlutozelené. Vstřícné až 8 - 17 (i 25)cm listy jsou 5tilaločné, mají pilový okraj, tmavězelenou barvu se spodní namodralou. Na podzim se barví do žluta. Řapíky mají délku 6 - 15cm, báze je srdčitá, laloky vejčité nebo 3úhle vejčité, kráce (vzácně dlouze) zašpičatělé, vroubkovaně pilovité nebo tupě zubaté, při rašení oranžové, nahnědlé nebo načervenalé, na podzim žluté, oranžové až červené. Kvete drobnými žlutozelenými květy. Kvete žlutozelenými květy v převislých 10 - 15 (i 20)cm hroznech. Květy mají v průměru až 8mm a na délku měří 4 - 5mm. Plody nažky jsou 3cm dlouhé a svírají mezi sebou ostrý úhel. Největším exemplářem u nás je "Velký javor" ve Věstoňovicích na Třebíčsku, kterému je asi 600let. Jeho obvod kmene dosahuje 8,3m, je vykotlaný a lze do něj i vstoupit. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Albertii' - větve tlusté, bleděšedé, pupeny tlusté; listy mělce 3laločné, laloky při bázi malé, ostatní velké, široce vejčité, v mládí bleděoranžové až žluté, později bíložlutě skvrnitě
- 'Albo-marmoratum' - listy nerovnoměrně bíle skvrnitě
- 'Ambry' - koruna pyramidální; větve vzpřímené; odolný na vítr
- 'Annae' - listy téměř 3úhlé, dlouze laločnaté, bíle skvrnitě ne pomoučené, při rašení tmavěhnědé s červenými nepočítanými většími skvrnami, později růžové až nakonec bílé
- 'Argutum' - listy téměř 3úhlé, bledězelené, dlouze špičaté, hluboce ostře pilovité
- 'Atropurpureum'/'Atropurpureum Spaethii'/'Atrium'/'Lombarts'/'Purple Leaf'/'Purpureum Spaethii'/'Rubro-purpureum'/'Rubrum'/'Spaethii' - výška do 25m; listy 5tilaločné, horní strana

- tmavězelená, na jaře červenohnědé, spodní strana fialová až tmavěčervená, při rašení červenohnědé; křídla plodů tmavěčervené
- 'Aucubifolium' - výška až 15m; listy 5tilaločné, zelené, celá plocha s kulatými žlutými skvrnami o průměru 2 - 5mm
 - 'Aureo-variegatum' - listy s několika většími žlutými skvrnami větší velikosti než u 'Aucubifolium'
 - 'Bicolor' - listy 5tilaločné, při rašení zelené, později slámově žluté, později jemně hustě bíle pomoučené
 - 'Bob' - listy žlutozeleně kropenaté s růžovým nebo červeným nádechem
 - 'Brevialatum' - nažky délky až 3cm, křídla úzká
 - 'Brilliantissimum'/'Brilliant' - vzpřímené stromkovité keře, koruna protáhle vejčitá až válcovitá, zaoblená; výška do 3m; listy na spodní straně zelené, na horní v mládí žluté, nebo růžovožluté, později žluté nebo žlutě skvrnitě narůžovělé až bledězelené; pomalejší růst
 - 'Bruchem' - koruna štíhlá; výška 15 - 20m; větve vzpřímené; listy tmavězelené; odolný na vítr
 - 'Choceň' - užší habitus; husté větve; listy užší, 3 - 5tilaločné, obvykle bledě panašované
 - 'Clausum' - listy 5tilaločné, zelené, laloky na se bázi široce překrývají
 - 'Concavum'/'Luteo-concavum' - výška 5 - 6m; listy 5tilaločné, okraj nadvinutý, žluté, mnohem menší než 'Woorlei'
 - 'Constance P.' - velký; odolný na vítr
 - 'Constant P' - užší mírně nepravidelná koruna; výška až 20m; listy 5tilaločné, mírně kožovité, dlouze řapíkaté
 - 'Corstorphinense'/'Flavo-marginatum'/'Goldfleck'/'Lutescens Novum'/'Luteum'/'Scoticum'/f. corstorphinense - výška až 15m; listy bleděžluté, později zelenají, brzo raší, bývají pouze 3laločné, laloky 3úhlé
 - 'Crispum' - listy tmavězelené, asymetrické, obvykle 5tilaločné, laloky zkroucené a zkadeřené, žilky bývají nažloutlé
 - 'Cruciatum' - listy 3laločné, zelené, laloky uspořádané do kříže
 - 'Cupreum' - listy 5tilaločné, zelené, v mládí bledě měďnatěčervené
 - 'Discolor'/'punctatum'/'Punctatum' - listy 3laločné, drobné, laloky 3úhlé, při rašení nažloutlé a narůžovělé, později bělavé se zelenavými žilkami nebo celé bílé, později nazelenalé, bíle pomoučené
 - 'Dittrichii' - plody srpovité
 - 'Erectum'/'Fastigiatum'/'Nachtegaalplein'/'Pyramidalis' - vzpřímený štíhlý; výška 15 - 20m; listy 5tilaločné, na bázi plošší
 - f. erythrocarpum/'Erythrocarpum'/'Furctu-rubra'/'Scarletfruit' - listy z obou stran lesklé, menší, řapíky načervenalé; křídla mladých plodů červená
 - 'Esk Sunset'/'Eskimo Sunset' - listy v mládí žltorůžové, později zelené a bleděrůžové, šedozeleň nebo bíle skvrnitě a kropenaté, spodní strana růžovofialovočervená; pomalejší růst
 - 'Euchlorum' - listy 5tilaločné, tmavězelené, na spodní straně šedozeleň, řapíky žluté
 - 'Extra Fort' - na spodní straně růžovofialové
 - 'Flavescens' - listy 5tilaločné, při rašení bílé až žlutozelené, později na slunci bleděžluté, ve stínu světlezelené; pomaleji rostoucí
 - 'Flavo-variegatum'/'A. pseudoplatanum f. flavo-variegatum - žlutopestré listy
 - 'Globosum' - kulovitá koruna
 - 'Heterophyllum' - výška 15 - 20m; listy obvykle asymetrické, různě laločnaté, na okraji pilovité, různě deformované, částečně i 4laločné, někdy 2 listy na 1 řapíku, může být i šedě skvrnitý
 - 'Hodgkinsii' - listy žlutě skvrnitě
 - 'Insigne' - listy malé, výrazně 3laločné, laloky 3úhlé, zprava načervenalé, později bíle poprášené zejména v centru a podél žilek
 - 'Jaspideum' - výška 15 - 20m; borka a větve nažloutlé, pod pupeny svislý žlutý pruh; listy 5tilaločné, bledězelené, lesklé
 - 'Laetum' - listy mělce 3laločné, bledězelené, při rašení ještě světlejší, žlutozelené, bez skvrn
 - 'Latialatum' - vzpřímené křídlaté plody šířka 2,5cm
 - 'Latifolium' - listy tmavězelené, 5tilaločné, větší, báze široce srdčitá, spodní strana bledězelená

- 'Laxum' - listy 5tilaločné, řapík zalomený dolů
- 'Leat's Cottage' - nízký; výška do 2m; listy méně výrazně zbarvené, v mládí bleděružové, nakonec zelené, bílé a růžově naběhlé
- 'Leopoldii'/f. leopoldii - koruna široce pyramidální; výška 15 - 20m; listy při rašení žlutoměďnatěružovožluté, později hustě žlutě až bíložlutě tečkované a skvrnitě
- 'Limbatum' - listy 5tilaločné, okraj i mezi žilkami nažloutlý
- 'Lobatum' - laloky zastříhované
- 'Luteo-virescens'/'Luteo-virens' - listy 5tilaločné, bledě žlutozelené, mladé listy zelené se žlutými většími skvrnami
- 'Lutescens Crispum' - pravděpodobně listy svrasklé, nažloutlé
- 'Lutescens'/'Elegantissimum Variegatum' - listy na slunci oranžové až žluté
- var. macrocarpum - nažky délky 5 - 6cm, křídla svírají přímý úhel
- 'Metallicum' - listy 5tilaločné, hladké, kovově lesklé, zelené, v mládí nažloutlé, později měďnaté, olivové až zelené
- var. microcarpum/f. distans - plody malé, dlouhé 2 - 4cm, špičky sbíhavé
- 'Microphyllum' - malé listy
- 'Negenia' - robustní, koruna široce pyramidální; výška 20 - 30m, šířka 20m; listy velké, tmavězelené, ploché, čepel někdy na konci vzhůru stočená, řapík červený
- 'Neglectum' - listy někdy velmi velké, okraj nepravidelně hrubě zubatý, špička někdy zahnutá k zemi
- 'Nervosum'/'Veiny' - výška 12 - 15m; listy 5tilaločné, laloky špičaté, malé, na horní stran žltorůžové se širokými zelenými nervy, spodní strana oranžová až růžová, lestní listy zelené, někdy žlutě skvrnitě, spodní červené; pomalý růst
- 'Nizetii' - středně velký; listy 5tilaločné, při rašení červenohnědé, později tmavězelené, růžově, žlutě nebo i oranžově skvrnitě, spodní strana bleděčervená
- 'October Glory' - rozložitý habitus; výška 20m, šířka 12m; listy 3 - 5tilaločné, lesklé, tmavězelené, na podzim červené
- 'Opizii' - výška až 18m; listy 3laločné, laloky 3úhlé, báze polokulovitá, někdy mělce srdčitá, okraj okrouhle vroubkovaný
- 'Opulifolium' - listy 5tilaločné, na horní straně tmavězelené, spodní strana bílozelená, laloky více špičaté, řapíky dlouhé a červené, paždí žilek ochlupená
- 'Ovale' - krátké laloky lístků
- 'Palmatifidum'/'Dissectum'/'Fieberi'/'Laciniatum' - listy hluboce 5tilaločné
- 'Patchwork' - listy tmavězelené, dávají dojem zlatého nátěru
- 'Pendulum' - převislý habitus
- 'Prince Camille de Rohan'/'Purpureo-variegatum' - výška 8 - 10m; listy tmavězelené, růžové, bíle pestré, na spodní straně růžovofialové, hlouběji laločnaté; rychlý růst
- 'Prinz Handjery' - vzpřímený stromkovitý keř; výška 4 - 5m; koruna protáhle vejčitá až válcovitá, zaoblená; listy 5tilaločné, v mládí téměř cihlovočervené nebo růžovočervenožluté, později zelenožluté a bledězelené, hustě šedožlutě pomoučené, spodní strana bledě červenofialová
- 'Pseudo-Nizetii' - mladé listy světle oranžově nebo žlutě skvrnitě, spodní strana bleděčervená
- 'Puget Pink' - kompaktní; výška do 5m a šířka do 6m; listy na jaře růžové, později růžovozeleně kropenaté
- 'Pulverulentum'/'Virescens Pulverulentum' - hustě šedobíle jemně tečkovaný, na dlouhých větvích mladé listy naoranžovělé bez velkých skvrn
- 'Punctatum' - listy žlutě skvrnitě
- 'Purpurascens' - listy 5tilaločné, na horní stran tmavězelené, spodní strana při rašení bledězelené, později červeně skvrnitě a na spodní straně červenají zcela; křídla nažek bleděfialová
- 'Purpureo-digitatum'/'Purpureum Digitatum' - listy nápadně 3četné, horní strana zelená, spodní později růžovofialová
- 'Purpureum Variegatum' - listy růstovofialově, růžově a bíle pestré
- 'Purpureum'/f. purpureum - horní strana tmavězelená, spodní růžovofialová; křídla plodů zelená
- 'Pyramidale'/'Velutinum' - pyramidální habitus

- 'Rafinesquianum'/'Sanguineum' - listy 3laločné, velké, v mládí červené, později zelené, spodní strana sivozelená
- 'Rotterdam'/'Vink' - koruna v mládí široce sloupovitá až úzce pyramidální; výška až 27m; větve vystoupavé; listy větší, z obou stran tmavězelené, báze hluboce srdčitá
- 'Rubicundum' - listy tmavě růžově skvrnité
- 'Rubro-maculatum' - listy na horní straně červeně pestré
- 'Rugosum' - listy 5tilaločné, horní strana tmavězelená, jemně a hustě svrasklá
- 'Serotinum' - listy 5tilaločné, z obou stran zelené, podně raší; rychlý růst
- 'Simon Louis Frères'/'Quadricolor'/'Webbianum' - často keřovitý, koruna nepravidelná; výška do 10m; listy téměř 4laločné, mladé s béžovobílými a růžovými skvrnami, později bledězelené, silně bělavě skvrnité; pomalý růst
- 'Sphaethii' - podobné 'Laetum', velmi velké bleděžluté skvrny, při rašení bledězelené
- 'Spring Gold' - výška 3 - 4m; listy raší se žlutozelenými, růžovými i zelenými skvrnami, později zelenožluté, spodní strana zelená
- 'Striatum' - listy se žlutými pruhy
- 'Ternatum' - listy rozeklané až k bázi, 3četné, lístky často řapíkaté, z obou stran zelené
- var. *tomentosum*/A. *villosum* - Dalmácie a jižní Itálie; listy 5tilaločné, téměř kožovité, hrubě zastříhovaně pilovité, báze téměř srdčitá, spodní strana měkce ochlupená; dvonažky mají 2cm křídla, špička zaoblená
- 'Tricolor' - výška 15 - 20m, listy 5tilaločné, žlutě skvrnité, mladé listy více hnědočervené; rychlý růst
- 'Trilobatum' - listy velké, 3laločné, v mládí mírně srdčité, báze spíše uťatá nebo klínovitá, laloky dlouhé, ne zaoblené
- 'Tunpetti' - borka hladká, horní strana tmavá, spodní šedorůžovofialová, řapíky červené, na podzim žluté a růžové
- 'Variegatum'/'albo-variegatum'/'f. variegatum' - listy hrubě drobně bíle skvrnité, 5tilaločné, málo zelené, při rašení červenožluté; rychlejší růst
- 'Vitifolium' - listy zelené, mělce 3laločné, velké, báze výrazně srdčitá, laloky široce zaoblené
- 'Worleei'/'Woorley'/'Worleeii'/'Worlei'/'Worley'/'f. worleei' - výška 12 - 15m; listy 5tilaločné, laloky jemně zubaté, při rašení tmavě oranžové, později žluté, ne skvrnité, později zelaní, řapíky červené
- 'Zebrinum' - listy na spodní straně zelené
- 'Zenith' - pupeny bledězelené; lístky délky 9 - 12cm, spodní strana na žilkách ochlupená, laloky špičaté, řapíky zelené; květy zelené

Dobře snáší znečištěný vzduch, vítr i mráz. Případný řez se provádí na konci zimy. Na půdu nemá speciální nároky, nesmí být pouze zamokřená. Má rád plné slunce. Je mrazuvzdorný do -34°C.

<https://www.rostliny.net/>